

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8
90-051 Łódź, P - 73
Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12
E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-411-15/06/TD

Łódź, dnia 22 września 2006r.

DECYZJA Nr RŁO 20/2006

Na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu w dniu 12 lipca 2006 r. przeciwko Zakładowi Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

1. uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktykę polegającą na nadużywaniu przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar miasta Brzeziny oraz gmin: Brzeziny, Rogów, Dmosin oraz lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Brzeziny, w drodze narzucania uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia w przypadku braku wody na ujęciu i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 3 sierpnia 2006 r.;
2. uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktykę polegającą na nadużywaniu przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar miasta Brzeziny oraz gmin: Brzeziny, Rogów, Dmosin oraz lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Brzeziny, w drodze narzucania uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w

Brzezinach nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia w przypadku zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób stwarzający niebezpieczeństwo dla zdrowia i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 3 sierpnia 2006 r.;

3. uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, praktykę polegającą na nadużywaniu przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar miasta Brzeziny oraz gmin: Brzeziny, Rogów, Dmosin oraz lokalnym rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Brzeziny, w drodze narzucania uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 3 sierpnia 2006 r.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „Prezesem Urzędu” lub „Organem Antymonopolowym”) prowadzone było z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie badania lokalnych rynków zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków w województwie łódzkim i świętokrzyskim, w tym badania warunków umów o dostawę wody i odprowadzanie ścieków stosowanych przez przedsiębiorców, w kontekście przestrzegania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwana dalej: „ustawa o okik”). Analiza zgromadzonych w postępowaniu materiałów i informacji dotyczących Zakładu Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach (zwany dalej: „Przedsiębiorca” lub „ZUK”) dała podstawy do przyjęcia, iż Przedsiębiorca naruszył przepisy ustawy o okik w zakresie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6.

Mając na uwadze powyższe, Postanowieniem Nr 1/61-15/06 z dnia 12 lipca 2006 r. zostało wszczęte z urzędu postępowanie antymonopolowe, w związku z podejrzeniem naruszenia zakazu określonego w art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik, polegającym na nadużywaniu przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę obejmującym obszar miasta Brzeziny oraz gmin: Brzeziny, Rogów, Dmosin oraz lokalnego rynku odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Brzeziny poprzez:

1. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia w przypadku braku wody na ujęciu;
2. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia w przypadku zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób stwarzający niebezpieczeństwo dla zdrowia;
3. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez zamieszczanie w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego ZUK w piśmie z dnia 27 lipca 2006 r. wskazał, iż na obszarze Gmin Rogów i Dmosin, umowy o zaopatrywanie w wodę oraz odprowadzanie ścieków zostały zawarte z ww. gminami, nie zaś z odbiorcami indywidualnymi.

Przedsiębiorca wyjaśnił ponadto, że przedstawione w postępowaniu wyjaśniającym wzorce umów opracowane były w oparciu o nieobowiązujący już regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków uchwalony Uchwałą Rady Miasta Brzeziny w dniu 5 września 2002 r. Regulamin ten zawierał postanowienia wyłączające odpowiedzialność ZUK w sytuacjach, o których mówią zapisy wzorców umów kwestionowane przez Prezesa Urzędu. Aktualnie obowiązujący regulamin wprowadzony Uchwałą Nr XLII/8/06 Rady Miasta Brzeziny z dnia 28 lutego 2006 r. nie zawiera powyższych postanowień. Przedsiębiorca poinformował, że w przygotowaniu są nowe projekty umów, które w kwestii odpowiedzialności ZUK będą zawierały poniższe postanowienia:

„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody, bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków, powstałych z przyczyn od niego niezależnych, których nie można było przewidzieć i na które Przedsiębiorstwo nie miało wpływu, wywołane:

- a) działaniem siły wyższej albo z wyłącznej winy odbiorcy,*
- b) niezawinioną przez Przedsiębiorcę awarie sieci spowodowaną przyczynami określonymi w punkcie a), c) i f) lub działaniami terrorystycznymi, na czas niezbędny do wykonania prac w celu zapobieżenia lub usunięcia skutków awarii,*
- c) brakiem wody na ujęciu spowodowanym wyłącznie zdarzeniami losowymi takimi jak: ruchy tektoniczne, prace geologiczno-górnictwa itp.,*
- d) potrzebą zwiększenia dopływu wody do hydrantów pożarowych, w przypadku klęsk żywiołowych,*

- e) *planowanymi przerwami, po uprzednim powiadomieniu odbiorcy, związanymi z wykonaniem prac konserwacyjno-remontowych urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych,*
- f) *innymi przyczynami zależnymi od odbiorcy.”*

Jednocześnie Przedsiębiorca podniósł, że dotąd nie wystąpiły okoliczności przewidziane w wyżej wymienionych postanowieniach umownych. Jak wskazano, nie zdarzyło się aby ZUK był zmuszony ograniczyć bądź wstrzymać dostawę wody w wyniku przerw w dostawie energii elektrycznej – ZUK jest w posiadaniu agregatu prądotwórczego. Ponadto – od momentu powstania ZUK, tj. od dnia 1 lipca 1997 r. wyniki badań wody prowadzone przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Łodzi były pozytywne, nie było zastrzeżeń do jakości wody, stąd nie występowały ograniczenia dostawy wody spowodowane jej złą jakością. W piśmie z dnia 2 sierpnia 2006 r. przedstawiono kopie decyzji Inspektora Sanitarnego stwierdzające przydatność wody z wodociągu publicznego w Brzezinach do spożycia dla ludzi. Nie występowały również ograniczenia dostawy wody, których powodem miałyby być brak wody na ujęciu. Jak informuje Przedsiębiorca, średni dobowy pobór wody z ujęcia nie przekraczał w żadnym miesiącu w 2005 r. poziomu 30% maksymalnego dobowego poboru wody określonego w zezwoleniu wodnoprawnym wydanym z upoważnienia Starosty Powiatu Łódzkiego.

W piśmie z dnia 2 sierpnia 2006 r. Przedsiębiorca przedstawił nowe wzorce umów o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, w których postanowienia dotyczące określenia zakresu odpowiedzialności Przedsiębiorcy za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody, bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków zawierają zapisy zgodne z treścią przytoczoną przez Przedsiębiorcę w piśmie z dnia 27 lipca 2006 r. (s. 3 niniejszej Decyzji).

W załączeniu do pisma z dnia 16 sierpnia 2006 r. Przedsiębiorca przedstawił potwierdzone za zgodność kopie przykładowych umów zawartych z odbiorcami w oparciu o nowe wzorce umów.

W toku postępowania Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. z siedzibą w Brzezinach jest przedsiębiorstwem wodociagowo-kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. Nr 72, poz. 747 ze zm.) – zwana dalej: „ustawa o zaopatrzeniu w wodę”. Przedsiębiorca działa na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000185398 (dowód: karty nr 25-30). Przedmiotem działalności Przedsiębiorcy jest m.in. pobór, oczyszczanie i rozprowadzanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Na rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę ZUK zaspokaja potrzeby odbiorców indywidualnych, zbiorowych i przemysłowych na obszarze miasta Brzeziny oraz gmin: Brzeziny, Rogów, Dmosin, zaś na rynku zbiorowego odprowadzania ścieków obszarem działalności jest miasto Brzeziny (dowód: karty nr 31-32). ZUK przyjmuje również ścieki do punktu zlewnego oczyszczalni dowożone transportem asenizacyjnym z terenu województwa łódzkiego. Na wskazanym obszarze ZUK prowadzi działalność w oparciu o Decyzję Burmistrza Miasta Brzeziny z dnia 8 stycznia 2003 r. zezwalającą ZUK na prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na czas nieograniczony poczynszy od dnia 14 stycznia 2003 r. (dowód: karty nr 31-32). Jak wskazał Przedsiębiorca

w piśmie z dnia 27 lipca 2006 r. ZUK zaopatruje obszar gmin Rogów i Dmosin na podstawie umów zawartych z tymi gminami, nie zaś z odbiorcami indywidualnymi.

ZUK w ramach prowadzonej działalności eksploatuje we własnym zakresie ujęcie wody w Brzezinach wyposażone w pięć studni głębinowych. ZUK jest właścicielem wyżej wymienionego ujęcia wody (dowód: karta nr 48).

Ustalono, iż w dacie wszczęcia niniejszego postępowania ZUK przy zawieraniu umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków posługiwało się dwoma wzorcami umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków:

- A. Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a najemcą/właścicielem lokalu mieszkalnego (lokatorem) oraz właścicielem/zarządcą budynku mieszkalnego (dowód: karty nr 6-24),
- B. Umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a odbiorcą indywidualnym (gospodarstwo domowe, przedsiębiorca) (dowód: karty nr 6-24).

Przedmiotowe wzorce umów znajdowały się w obrocie gospodarczym od stycznia 2003 r. (dowód: karty nr 5). W okresie od dnia 12 lipca 2005 r. (tj. w okresie roku poprzedzającym datę wszczęcia niniejszego postępowania) ZUK podpisał z odbiorcami 44 umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków według przedstawionych wzorców umów (dowód: karty nr 48).

ZUK związany jest umowami o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z 1.690 odbiorcami (dowód: karta nr 5).

W treści wyżej wymienionych wzorców umów zawarte są między innymi następujące postanowienia umowne:

- § 6 ust. 1 pkt 3 wzorca umowy wymienionej powyżej w punkcie B: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenie jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku braku wody na ujęciu”*,
- § 6 ust. 1 pkt 4 wzorca umowy wymienionej powyżej w punkcie B: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenie jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób stwarzający niebezpieczeństwo dla zdrowia”*,
- § 6 ust. 1 pkt 8 wzorca umowy wymienionej powyżej w punkcie B: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenie jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”*,
- § 7 ust. 1 lit. c umowy wymienionej powyżej w punkcie A: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane brakiem wody na ujęciu”*,
- § 7 ust. 1 lit. d umowy wymienionej powyżej w punkcie A: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody bądź*

ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia”,

- § 7 ust. 1 lit. f umowy wymienionej powyżej w punkcie A: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”.*

ZUK w piśmie z dnia 2 sierpnia 2006 r. wyjaśnił, iż projekty umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawierane ze spółdzielniami, Towarzystwem Budownictwa Społecznego i wspólnotami mieszkaniowymi są dostarczane do tych odbiorców przez pracownika ZUK lub wysyłane za pośrednictwem poczty – w celu zapoznania się z treścią umowy i wniesienia ewentualnych uwag. W wyznaczonym terminie strony spotykają się w celu przeanalizowania zapisów projektu umowy w odniesieniu do niektórych zapisów (dowód: karta nr 48).

Projekty umów z odbiorcami indywidualnymi dostarczane są do potencjalnego odbiorcy przez pracownika ZUK, po czym – po zapoznaniu się z treścią umowy – podpisywane są przez odbiorcę i przesyłane do ZUK za pośrednictwem poczty lub doręczane osobiście. Odbiorcy ci nigdy nie wnosili uwag dotyczących treści podpisywanych umów (dowód: karta nr 48).

ZUK poinformował nadto, że jest otwarty na rozmowy z każdym potencjalnym odbiorcą w celu wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości związanych z treścią przedstawionych projektów umów. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 27 lipca 2006 r. zawierające między innymi pytanie o przedmiot ewentualnych negocjacji i ich ustaleń, ZUK poinformował, że przeprowadzono rozmowy z jednostką PKN Orlen, w wyniku których uwzględniono postulat odbiorcy o przesyłanie mu każdorazowo zmienianej taryfy, mimo że taki obowiązek nie spoczywa na ZUK (dowód: karty nr 48 i 60).

W toku postępowania antymonopolowego ustalono, że ZUK wprowadził do obrotu gospodarczego nowe, zmienione wzorce umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków: wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a najemcą/właścicielem lokalu mieszkalnego (lokatorem) oraz właścicielem/zarządcą budynku mieszkalnego, wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a odbiorcą indywidualnym (gospodarstwo domowe, przedsiębiorca), wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a osobą korzystającą z lokalu w budynku wielolokalowym oraz wzorzec umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków pomiędzy ZUK a właścicielem/zarządcą budynku wielolokalowego (dowód: karty nr 61-88). Ustalono, że w treści przedmiotowych wzorców umów brak jest zapisów dotyczących określenia zakresu odpowiedzialności Przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązań w formie zakwestionowanej przez Prezesa Urzędu w niniejszym postępowaniu antymonopolowym. Nowa treść tych zapisów wyłącza odpowiedzialność Przedsiębiorcy za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane:

- *„działaniem siły wyższej albo z wyłącznej winy Odbiorcy lub Lokatora”,*
- *„niezawinioną przez Przedsiębiorstwo awarią sieci spowodowaną (...) działaniami terrorystycznymi, na czas niezbędny do wykonania prac w celu zapobieżenia lub usunięcia skutków awarii”,*

- „brakiem wody na ujęciu, spowodowanym wyłącznie zdarzeniami losowymi takimi jak: ruchy tektoniczne, prace geologiczno-górnictwa itp.”,
- „potrzeba zwiększenia dopływu wody do hydrantów pożarowych w przypadku klęsk żywiołowych”,
- „planowanymi przerwami, po uprzednim powiadomieniu Odbiorcy lub Lokatora, związanymi z wykonywaniem prac konserwacyjno-remontowych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”,
- „innymi przyczynami zależnymi od Odbiorcy lub Lokatora”.

ZUK od dnia 3 sierpnia 2006 r. (tj. od dnia zawarcia pierwszej umowy w oparciu o nowy wzorzec) posługuje się nowymi wzorcami umów, które w swojej treści określają zakres odpowiedzialności przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej wynikającym z przepisów Kodeksu cywilnego (dowód: karty nr 89-97).

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Dla uznania, że niniejsza sprawa ma charakter antymonopolowy, w pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie, czy w jej okolicznościach doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Ustawa o okik należy do dziedziny prawa publicznego i jako taka chroni interes ogólnospołeczny. Zgodnie art.1 ust. 1 ustawy o okik „ustawa określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.” W czasie postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes Urzędu jest rzecznikiem interesu publicznego. Publicznoprawny charakter ustawy oznacza, że nie wszystkie zachowania przedsiębiorców i ich związków, nawet formalnie podlegające literze prawa, uzasadniają uruchomienie przewidzianych przez nią instrumentów. Powinno to następować tylko wówczas, jeżeli w następstwie zachowań naruszających ustawę o okik zagrożony jest interes ogólnospołeczny.

Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 29 maja 2001 r., sygn. akt I CKN 1217/98; por. też wyrok z dnia 27 sierpnia 2003 r., sygn. akt I CKN 523/01) publicznoprawny charakter ustawy antymonopolowej powoduje, iż znajduje ona zastosowanie wówczas, gdy jest zagrożony lub naruszony interes publiczny polegający na zapewnieniu właściwych warunków do powstania i rozwoju konkurencji. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji należy uznać – zdaniem Sądu – jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku gospodarczego.

Źródłem działań podejmowanych przez ZUK i będących przedmiotem zarzutu postawionego w niniejszej sprawie jest niewątpliwie jego siła rynkowa. Dla stwierdzenia naruszenia interesu publicznego wystarczające jest dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku, bowiem już sam fakt nadużycia posiadanej pozycji dominującej na rynku narusza interes publiczny. Dla oceny kwestii naruszenia interesu publicznego istotne jest także, iż praktyki eksploatacyjne (tj. takie praktyki ograniczające konkurencję, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych podmiotów, w tym nie prowadzących działalności gospodarczej) urzeczywistniają się głównie poprzez stosunki umowne, które w okolicznościach niniejszej sprawy mają charakter

powtarzalny. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienia zawarte są we wzorcach umów o zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków powszechnie wykorzystywanych przez Przedsiębiorcę w obrocie gospodarczym, stosowanych zarówno wobec odbiorców będących konsumentami jak i wobec przedsiębiorców. O naruszeniu interesu publicznoprawnego w omawianej sprawie świadczy zatem fakt, że objęte zarzutami działania Przedsiębiorcy dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, obejmującego odbiorców usług, z którymi zawarto umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, a także potencjalnych odbiorców usług Przedsiębiorcy. Negatywne skutki wynikające z zakwestionowanych zapisów godzą w szeroki i bliżej nieokreślony krąg podmiotów, wśród których konsumenci – będący najsłabszymi uczestnikami obrotu gospodarczego - mają znaczny udział. Należy w tym miejscu zważyć na fakt, iż Przedsiębiorca w okresie roku poprzedzającym datę wszczęcia przedmiotowego postępowania podpisał 44 umowy według wzorców zawierających podlegające ocenie Prezesa Urzędu zapisy, a wzorce te stosowane są w obrocie od 2003 r.

Za przyjęciem, iż w niniejszej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego przemawia również fakt, iż przedmiotem umów zawieranych przez ZUK jest dostarczanie wody. O szczególnym charakterze tego dobra przemawia niewątpliwie fakt, iż ustawodawca wprowadził odrębne regulacje mające na celu zapewnienie ochrony odbiorcom – ustawa o zaopatrzeniu w wodę.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez ZUK interesu publicznoprawnego, co uzasadnia jego ocenę w świetle przepisów ustawy o okik.

W przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Przedsiębiorcy postawione zostały zarzuty naruszenia art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik polegającego na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków w drodze zamieszczania w ich treści zapisów przewidujących, że Przedsiębiorca nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenia jej ciśnienia, a także za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków w przypadku:

- braku wody na ujęciu,
- zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób stwarzający niebezpieczeństwo dla zdrowia,
- przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.

Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- pozycji dominującej przedsiębiorcy na rynku właściwym,

- narzucania przez tego przedsiębiorcę określonych warunków umów,
- warunki te mają uciążliwy charakter,
- przynoszą one przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Art. 4 pkt 1 ustawy o okik określa przedsiębiorcę jako przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej. Ustawa Prawo działalności gospodarczej straciła moc z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.) - dalej zwana: „ustawa o SDG” - zgodnie z art. 66 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1808). Przepis art. 86 ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej - podaje również, że ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o przepisach ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej, należy przez to rozumieć właściwe przepisy ustawy o SDG.

Art. 2 ustawy o SDG definiuje działalność gospodarczą jako zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i eksploatacja zasobów naturalnych, a także działalność zawodową wykonywaną w sposób zorganizowany i ciągły. Przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 ust. 1 tej ustawy jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. Ponadto, zgodnie z art. 14 ust. 1 ustawy SDG przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym albo do Ewidencji Działalności Gospodarczej.

ZUK jest wpisany do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000185398. Tym samym ZUK jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisu art. 4 ust. 1 ustawy o okik.

Praktyki ograniczające konkurencję ujawniają się na rynku. Z tego względu punktem wyjścia dla rozstrzygnięcia sprawy jest określenie rynku właściwego. Określenie rynku właściwego będzie decydowało o tym, czy przedsiębiorca posiada pozycję dominującą.

Przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości uznawane są przez ich nabywców za substytuty oraz oferowane są na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji – art. 4 pkt 8 ustawy o okik.

Rynkiem właściwym w znaczeniu produktowym, w niniejszej sprawie jest rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz rynek zbiorowego odprowadzania ścieków. Działalność ta ma charakter zarobkowy i ciągły.

Niezbędnym elementem rynku właściwego jest jego wymiar geograficzny, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów, są jednakowe dla wszystkich konkurentów.

W wymiarze geograficznym właściwy rynek produktowy w tej sprawie ograniczony jest zasięgiem sieci wodociągowej należącej do ZUK. Zgodnie z udzielonym Przedsiębiorcy Zezwoleniem na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania

ścieków (dowód: karty nr 31-32) obszar ten obejmuje w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę miasto Brzeziny oraz gminy: Brzeziny, Rogów i Dmosin, natomiast w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków miasto Brzeziny.

ZUK poinformował, że przyjmuje również ścieki do punktu zlewnego prowadzonej przez siebie oczyszczalni dowożone transportem asenizacyjnym z terenu województwa łódzkiego, jednak wzorce umów będące przedmiotem oceny Prezesa Urzędu dotyczą jedynie działalności zbiorowego odprowadzania ścieków z wykorzystaniem sieci kanalizacyjnej.

Uwzględniając powyższe za rynek właściwy w niniejszej sprawie należy uznać lokalny rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę w mieście Brzeziny oraz gminach: Brzeziny, Rogów, Dmosin oraz lokalny rynek zbiorowego odprowadzania ścieków w mieście Brzeziny.

Zgodnie z art. 4 pkt 9 ustawy o okik przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów. Domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40 %.

ZUK na tak zdefiniowanym rynku właściwym jest monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Z tego też względu podmioty ubiegające się o przyłączenie do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na wskazanym obszarze nie mają możliwości alternatywnego zakupu usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków od innego przedsiębiorcy. Nadto Przedsiębiorca wskazał, że na terenie miasta Brzeziny ZUK jest jedynym podmiotem świadczącym usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Należy zatem uznać, że pierwsza przesłanka niezbędna do wykazania naruszenia art. 8 ust 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik została spełniona.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik przedmiotem oceny jest nie tylko treść zawieranych przez przedsiębiorcę umów, ale również okoliczności, jakie towarzyszą ich zawieraniu. Dla wykazania, że Przedsiębiorca stosuje praktykę określoną w wyżej wymienionym przepisie, konieczne jest wykazanie, że kwestionowane warunki umów zostały odbiorcom usług narzucone. Narzucenie warunku umowy ma miejsce wówczas, gdy przedsiębiorca dysponujący pozycją dominującą na rynku właściwym, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są akceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet, jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Warunki takie nie miałyby racji bytu, gdyby przedsiębiorca działał na rynku konkurencyjnym, dającym tym samym kontrahentowi możliwość wyboru ofert konkurujących ze sobą podmiotów. Wspomniany wyżej przymus kontrahenta wynika zatem z braku rzeczywistych alternatyw na rynku. Należy w tym miejscu szczególnie podkreślić fakt, że przedmiotowa sprawa dotyczy usług dostaw wody, a więc dostaw towaru nie znajdującego substytutu na rynku, a mającego zasadnicze znaczenie dla wielu dziedzin działalności gospodarczej, ale przede wszystkim dla konsumentów.

ZUK jako dostawca usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, działa w warunkach monopolu naturalnego, tym samym dysponuje potencjałem niezbędnym dla narzucania swoim odbiorcom warunków umowy. W swojej działalności Przedsiębiorca posługuje się wzorcem umowy, którego zapisy ustalane są przez niego arbitralnie. Wzorce te, z racji powszechności zapotrzebowania na usługi, które definiują rynek właściwy w niniejszej sprawie, stosowane są powszechnie. Tym samym utartą praktyką

stało się zawieranie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez aprobatę przez odbiorców warunków umów – z góry określonych przez Przedsiębiorcę. Swoboda odbiorcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych ograniczona jest więc do minimum, a zawarcie umowy następuje poprzez przystąpienie. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów. W przypadku umów o charakterze adhezyjnym, w których nie przewiduje się indywidualnego negocjowania warunków umownych, wystarczającą przesłanką dla uznania, że następuje ich narzucanie jest bowiem samo ich oferowanie przez dominanta w stosunkach danego rodzaju (E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2002, s. 118). ZUK poinformował, że otwarty jest na rozmowy z każdym potencjalnym odbiorcą, zgłaszającym wątpliwości co do treści przedstawionych projektów umów. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa Urzędu z dnia 27 lipca 2006 r. zawierające między innymi pytanie o przedmiot ewentualnych negocjacji i ich ustaleń, ZUK poinformował, że przeprowadzono rozmowy z jednostką PKN Orlen, w wyniku których uwzględniono postulat odbiorcy o przesyłanie mu każdorazowo zmienianej taryfy, mimo, że taki obowiązek nie spoczywa na ZUK. Wydaje się zatem, że ewentualne indywidualne uzgodnienia ZUK z potencjalnymi odbiorcami nie dotyczą kwestii zasadniczych umowy, w tym w szczególności określających zakres zobowiązań i odpowiedzialności stron za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. W ocenie Prezesa Urzędu, fakt, iż ZUK dopuszcza w pewnym ograniczonym zakresie możliwość prowadzenia rozmów z potencjalnymi odbiorcami (w tym z innymi przedsiębiorcami) na temat indywidualnych uzgodnień treści umowy, nie powoduje, że nie można określić charakteru tych umów jako adhezyjnego. Co do zasady bowiem, zasadnicze warunki umowy – w tym określające zakres odpowiedzialności stron za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy – nie podlegają w praktyce negocjacji. ZUK wskazał jednocześnie, iż w przypadku umów z odbiorcami indywidualnymi umowy te są dostarczane przez pracownika ZUK i po zapoznaniu się z treścią podpisywane przez odbiorcę i przesyłane pocztą lub doręczane osobiście do siedziby ZUK. Okoliczności te wskazują, iż w przypadku odbiorców indywidualnych (tj. konsumentów) również mamy do czynienia z umowami o charakterze adhezyjnym.

W okolicznościach niniejszej sprawy uznać należy zatem, iż warunki umów są przez Przedsiębiorcę odbiorcom usług narzucane, co wiąże się z posiadaną przez ZUK siłą rynkową i adhezyjnym charakterem zawieranych umów. Została zatem spełniona druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia przez Przedsiębiorcę przepisu art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik.

Kolejną przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik jest dowiedzenie, że podlegające ocenie Prezesa Urzędu i kwestionowane postanowienia umów mają uciążliwy charakter. Za uciążliwy warunek umowy uznaje się każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od typowych, tj. powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Za typowe warunki umowne uznać należy co do zasady te, które stosowane są na zbliżonych produktowo rynkach konkurencyjnych. Dokonując analizy uciążliwości warunków umów można wszakże rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym dominant byłby w stanie wynegocjować takie warunki umów (E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2002, s. 119). Wydaje się, że postanowienia określające zobowiązania stron oraz odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie tych zobowiązań stanowią obok zapisów dotyczących sposobu rozliczeń i ceny najważniejszy element porozumienia umawiających się stron. Zważyć należy, że w przedmiotowej sprawie cena usługi nie podlega odrębnym ustaleniom co do zasady – taryfy opłat za usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i

odprowadzania ścieków uchwalane są przez upoważnione do tego organy administracji samorządowej. W związku z powyższym należy uznać, iż zawarcie we wzorcach umownych zapisów zwalniających ZUK z odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług w przypadku braku wody na ujęciu, zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób zagrażający zdrowiu lub w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych mogło być możliwe dzięki monopolistycznej pozycji, jaką zajmuje ZUK na rynku właściwym. Wskazane zapisy nie wskazują bowiem, że zwolnienie z odpowiedzialności odszkodowawczej względem odbiorców dotyczy wyłącznie sytuacji niezawinionych przez dostawcę usług i za które nie ponosi on odpowiedzialności.

W tym kontekście podstawą oceny uciążliwości analizowanych postanowień umownych będą przepisy zawarte w art. 471 i n. Kodeksu cywilnego regulujące odpowiedzialność za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Art. 471 Kodeksu cywilnego stanowi, że „dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi”.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu w wodę, podstawowym obowiązkiem przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego jest zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej, przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne jest zatem obowiązane naprawić szkodę wynikłą z niewykonania tego zobowiązania, czyli przerw lub ograniczeń w świadczeniu usług, jeżeli jest to następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo odpowiada. Zakres takich okoliczności obejmuje przede wszystkim działania i zaniechania własne przedsiębiorcy noszące znamiona winy (tzn. zachowania umyślne lub będące skutkiem nie dołożenia należytej staranności), ale również działania lub zaniechania osób, z których pomocą wykonuje zobowiązanie (art. 474 K.c.). Przedsiębiorca w treści zawieranych umów może uchylić się od odpowiedzialności odszkodowawczej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jedynie w zakresie zgodnym z art. 471 K.c. tj. w takich sytuacjach, które nie są skutkiem zawinionych przez niego działań lub zaniechań i za które nie ponosi odpowiedzialności. Przyjęcie odmiennego rozwiązania odbiegać będzie od kodeksowej zasady odpowiedzialności kontraktowej.

ZUK w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zwalnia się z odpowiedzialności za ograniczenie lub wstrzymanie dostaw wody lub obniżenie jej ciśnienia oraz za ograniczenia lub przerwy w odbiorze ścieków między innymi w przypadku braku wody na ujęciu, zanieczyszczenia wody na ujęciu w sposób stwarzający niebezpieczeństwo dla zdrowia, przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Ponieważ z treści tych zapisów nie wynika, że zwolnienie z odpowiedzialności dotyczy jedynie sytuacji niezawinionych przez Przedsiębiorcę i od niego niezależnych, stwarzają one zatem możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej w każdej z wyżej wymienionych sytuacji niewykonania umowy lub nienależytego jej wykonania niezależnie od przyczyn wystąpienia tych okoliczności. Tak więc bez względu na to, czy brak wody na ujęciu, zanieczyszczenie wody na ujęciu bądź przerwy w zasilaniu energetycznym wystąpią na skutek działań lub zaniechań Przedsiębiorcy (a więc przyczyn zawinionych przez Przedsiębiorcę) lub działań lub zaniechań osób, z których pomocą wykonuje zobowiązanie (np. zakład energetyczny), czy też na skutek okoliczności niezawinionych przez niego, może on zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej wobec odbiorców z tytułu

ewentualnych szkód spowodowanych obniżeniem jakości świadczonych usług. Stanowi to zatem o uciążliwości kwestionowanych zapisów, pozbawiają one bowiem odbiorców możliwości dochodzenia od usługodawcy roszczeń odszkodowawczych w razie powstania szkód w wyniku pogorszenia jakości świadczonych usług na skutek okoliczności wymienionych we wzorcu umowy, a których pojawienie byłoby skutkiem działania lub zaniechania Przedsiębiorcy lub osób, z których pomocą zobowiązanie wykonuje. Brak wody na ujęciu może wynikać nie tylko z przyczyn naturalnych takich jak susza czy zmiany hydrogeologiczne, ale również z przyczyn leżących po stronie Przedsiębiorcy, który je eksploatuje. Należy bowiem zważyć, że pojęcie ujęcia wody zgodnie z art. 2 pkt 14 ustawy o zaopatrzeniu w wodę zawiera się w kategorii urządzeń wodociągowych, co do których przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne zobowiązane jest spełniać wymogi należytej dbałości, tak aby zapewnić dostawę wody w sposób ciągły i niezawodny. Może się zatem zdarzyć, że brak wody na ujęciu może być spowodowany uszkodzeniem urządzeń wchodzących w skład ujęcia wodnego, powstałego np. na skutek ich nieprawidłowej eksploatacji lub konserwacji. Analogicznie – zanieczyszczenie wody na ujęciu może być skutkiem działań lub zaniechań Przedsiębiorcy w zakresie eksploatacji urządzeń ujęcia wody, w tym np. filtrów czy osadników wody. W takim przypadku Przedsiębiorca, który – jak wskazał – jest właścicielem eksploatowanego ujęcia wody, ponosi odpowiedzialność za niewłaściwą realizację lub brak realizacji umowy na mocy art. 471 i n. Kodeksu cywilnego. Jeżeli chodzi o przerwy w świadczeniu usług wywołane brakiem zasilania energetycznego urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, należy wziąć pod uwagę – jako jedną z możliwych przyczyn wystąpienia tych okoliczności – zaleganie przez ZUK z płatnościami z tytułu dostaw energii elektrycznej na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego bądź niedopełnienia przez Przedsiębiorcę obowiązku utrzymania należącej do niego wewnętrznej instalacji elektrycznej w należytym stanie technicznym, ale również działania i zaniechania samego przedsiębiorstwa energetycznego, które miałyby wpływ na wykonanie zobowiązania ZUK wobec odbiorców jego usług. Całe ryzyko wystąpienia takich przypadków i związanego z nimi pogorszenia jakości świadczonych usług przenoszone jest – poprzez zapisy umów – na odbiorcę usług. Sytuację taką należy uznać za niedopuszczalną, a charakter kwestionowanych zapisów umów za uciążliwy dla odbiorcy.

Kolejną przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik jest dowiedzenie, że podlegające ocenie Prezesa Urzędu kwestionowane postanowienia umów przynoszą Przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Nieuzasadnione korzyści uzyskiwane przez dominanta powinny odpowiadać narzucanym odbiorcy uciążliwym warunkom umowy. Korzyści wówczas można uznać za nieuzasadnione, jeżeli na tle umowy stwarzają przedsiębiorcy sytuację korzystniejszą aniżeli taka, która odzwierciedla ekwiwalentność w danym i podobnych stosunkach umownych. Orzecznictwo stoi na stanowisku, że korzyści te powinny być osiągnięte kosztem kontrahenta i pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umów. Jak zostało wykazane powyżej, wyłączenie odpowiedzialności ZUK w każdym przypadku pogorszenia jakości świadczonych usług na skutek wystąpienia wskazanych w postanowieniach wzorca umowy okoliczności, stanowi o uciążliwym charakterze tych postanowień. Jednocześnie jest niewątpliwie korzystne dla Przedsiębiorcy – nie musi się on bowiem liczyć z koniecznością wypłaty odszkodowania odbiorcy usług w sytuacji, gdy zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności kontraktowej byłoby do tego zobowiązane.

ZUK podniósł, że żadne z okoliczności przewidzianych w kwestionowanych zapisach w praktyce nigdy nie wystąpiły, a tym samym nie mógł osiągać korzyści wynikających z tych zapisów. Jednak dla stwierdzenia bytu praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej w

art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik wystarczająca jest hipotetyczna możliwość osiągnięcia takich korzyści, na skutek wystąpienia okoliczności przewidzianych w umowie pozwalających na wykorzystanie uciążliwego zapisu.

W związku z powyższym zostały spełnione wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o okik wymagane do uznania postawionych ZUK zarzutów za uzasadnione.

W załączeniu do pisma z dnia 2 sierpnia 2006 r. Przedsiębiorca przedstawił nowe wzorce umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. W ich treści postanowienia określające zakres odpowiedzialności ZUK za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody, bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków nie mają charakteru uciążliwego dla odbiorców i zgodne są z reżimem odpowiedzialności kontraktowej stron przewidzianym w przepisach Kodeksu cywilnego. W związku z tym, że nowe wzorce umów zostały wprowadzone do obrotu gospodarczego z odbiorcami usług Przedsiębiorcy w dniu 3 sierpnia 2006 r., tj. w dniu zawarcia pierwszej umowy w oparciu o nowy wzorzec umowy, z dniem tym ZUK zaniechał stosowania zarzucanej mu praktyki ograniczającej konkurencję.

W związku z powyższym należało orzec jak w punktach 1, 2 oraz 3 sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o okik, jeżeli przedsiębiorca dopuścił się zakazu określonego w art. 8 ustawy, Prezes Urzędu może nałożyć w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Prezes Urzędu zdecydował o nie nałożeniu kary pieniężnej określonej w wyżej wymienionym przepisie. Prezes Urzędu oparł się na następujących okolicznościach. Po pierwsze, Przedsiębiorca niezwłocznie po zawiadomieniu o wszczęciu postępowania i z własnej inicjatywy przedsięwziął działania zmierzające do wyeliminowania z treści zawieranych umów postanowień zakwestionowanych w ramach niniejszego postępowania i od dnia 3 sierpnia 2006 r. posługuje się nowymi wzorcami umów, które w swojej treści określają zakres odpowiedzialności przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej wynikającym z przepisów Kodeksu cywilnego. Wzięto pod uwagę również wyjaśnienia Przedsiębiorcy, z których wynika, iż naruszenie przepisów ustawy o okik nie było z jego strony działaniem zamierzonym, nakierowanym na osiągnięcie korzyści finansowych, a przewidziane w kwestionowanych postanowieniach okoliczności (tj. brak wody na ujęciu, brak zasilania energetycznego, zanieczyszczenie wody na ujęciu) w praktyce nigdy nie wystąpiły. Zważono ponadto, iż do Organu Antymonopolowego nie wpłynęły żadne skargi odbiorców świadczonych przez Przedsiębiorcę usług w związku realizacją zakwestionowanych w niniejszej decyzji warunków umów, a sam Przedsiębiorca dopuścił się naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej po raz pierwszy.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o okik w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Łodzi

Iwona Bielska

Otrzymuje:

Zakład Usług Komunalnych
Sp. z o.o.
ul. Świętej Anny 57
95-060 Brzeziny